

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](#)

breviter proponi. Ita se habet veritas creata ad intellectum divinum, sicut bonitas creata ad voluntatem divinam: Sed bonitas creata nequit ratione sui immediatè terminare actum voluntatis divinae: Ergo nec veritas creata potest ratione sui immediatè terminare actum divini intellectus. Major pater, Minor vero yatis rationibus demonstrabitur in Tractatu de voluntate Dei, & potest interim breviter suaderi ex D. Thomae infra quæst. 19, art. 2, ad 2. ubi sic discutit: In his que volumus propter finem, tota ratio movendis finis, & hoc est quod moveat voluntatem: unde cum Deus sit a se non vult nisi propter finem, qui est sua bonitas, non sequitur quod aliquid aliud moveat voluntatem suam, nisi bonitas sua; & sic si quis alia a se intelligit, INTELLIGENDO ESSENTIAM SUAM; ita sit a se vult, volendo bonitatem suam. Et rursum in folio ad 3. Ex hoc quod voluntati divina sufficit falso, non sequitur quod nihil aliud vult, nisi ratione sua bonitatis: sicut etiam intellectus divinus, libertas perfectus ex hoc ipso quod est, iam divinam cognoscit, Tamen in ea cognoscit alia. Quod nihil clarius & expressius in favore nolite lenocinare dici potest.

61. Addo quod Suarez ad hanc configuit doctrinam, dum opprimitur difficultate insuperabilis actus liberti Dei, quem non posse conceperit, aut tutari, nisi recurrit ad illud principium, quod actus liber Dei, & quilibet increatus, essentiam aut bonitatem divinam respicit ut objectum formale adæquatum, creaturas vero ut objectum materiale à quo non hauriant specificationem. A qua tamen veritate aperte reddit, & simul calidum & frigidum efflat, dum in Deo præter modum cognoscendi creaturas in essentia diuina tanquam in causa, admittit aliud genus cognitionis creaturarum in seipsis immediate, & independenter ab essentia diuina prius visa; id enim, ut supra ostendimus, est objectum intellectus specificarum, ad quod per se prius terminatur, nullo medio prius cognito.

§. III.

Solvuntur objectiones.

62. Objicis primò: Deus cognoscit veritates creates omni modo quod sunt cognoscibiles, alias infinitus in cognoscendo non est: Sed veritates creates sunt cognoscibiles duobus modis, nempe mediato, in divina essentia tanquam in causa, & immediate in seipsis: Ergo Deus illas utique modo cognoscit.

Confirmatur: Intellectus animæ Christi cognoscit veritates creates in verbo (hoc est in divina essentia visa) & immediate in seipsis extra verbum, per scientiam supernaturalem infusam, id est animæ Christi concedatur omnis modulus cognoscendi res creates, ut communiter docent Theologi; p. quæst. 9. Sed haec ratio magis urgat de intellectu divino: Ergo Deus cognoscit veritates creates non solum in sua essentia visa, sed etiam immediate in seipsis.

Confirmatur amplius: In Angelis beatis admittitur à Theologis, post D. Augustinum, duplex cognitione, matutina scilicet, & vespertina, & duplex modulus cognoscendi creaturas, in verbis, & extra verbum: Ergo similiter uterque modulus illas cognoscendi, Deo non debet negari.

63. Ad objectionem quæ est præcipuam Adversaria-

A riorum fundamentum, relictis variis solutionibus, facile respondeo distinguendo Majorem: Deus cognoscit veritates creates omni modo quod sunt cognoscibiles: Si talis modus non dicat imperfectionem ex parte cognitionis, concedo Majorem: si involvat imperfectionem, nego Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam cognitione immediate creaturarum in seipsis, imperfectionem dependentia & specificationis ab ipsis, in intellectum cognoscentem refundit, ut constat ex dictis in tercia ratione. Unde quamvis veritates creates sunt immediate cognoscibiles, & de facto sic cognoscantur ab intellectu animæ Christi creato, cuius actibus non repugnat hujusmodi imperfectione; non cognoscuntur tamen, nec cognosci possunt ab intellectu divino in seipsis immediate. Per quod ad primam confirmationem patet solutio.

Ad secundam, concessio Antecedente, nego 64.

Consequentiam & paritatem, propter duplicitatem discriminis. Prima est, quia objectum specificativum intellectus angelici & humani, non est ens increatum, sed ens usque, prout abstractum à creato & increato: objectum verò specificativum intellectus divini, est ens increatum tantum, seu sola divina essentia, cum ea sola sit eiusdem puritatis, immaterialitatis, & actualitatis cum illo. Secunda, quia (ut supra dicebamus) in Deo, ut pote infinitè perfecto, non potest dari duplex modulus cognoscendi creaturas, quorum unus sit magis, & alter minus perfectus; benè tamen in Angelis & in beatis: modus autem cognoscendi creaturas immediate in seipsis, est minus perfectus, quammodum eas cognoscendi in essentia divina ut in causa; imo (ut supra ostendimus) involvit imperfectionem speciationis & dependentie à creaturis, Deo repugnantem.

Dices: Perfectius est cognoscere objecta sine medio, quam in aliquo medio: v. g. perfectius est videre hominem in seipso immediate, quam

D i speculo in quo representatur: Ergo modus cognoscendi creaturas immediate in seipsis, multo perfectior est, quammodum eas cognoscendi in essentia divina tanquam in causa, & medio prius cognito:

Confirmatur: Cognitio rei in alio ut in causa, est abstractiva: Ergo minus perfecta est, quam cognitio intuitiva rei in seipso immediate.

Ad instantiam, nego Antecedens; perfectio enim cognitionis non attenditur penes hoc quod sit mediata, vel immediate, sed penes hoc quod magis vel minus clare attingat objectum: unde cum cognitio creaturarum in essentia divina, clarior sit, quam cognitio illarum in seipsis, que (ut ait Augustinus supra relatus) decoloravit, & obscurior, perfectius est cognoscere creaturas in essentia divina, tanquam in causa, & medio prius cognito, quam illas immediate in seipsis intueri.

Ex hoc intelliges quod ait S. Doctor hic art. 10, ad 4. neuppe, quod cognoscere aliquid per aliud tantum, est imperfecta cognitionis, si illud sit cognoscibile per se. Hoc enim verum est, quando illud quod in alio cognoscitur, in illo minus perfectè continetur & representatur, quam in seipso; secùs verò, si in illo perfectè continetur & representetur: unde cum creaturæ continantur in essentia divina tanquam in causa, & in idea & arte divina per quam factæ sunt,

DISPUTATIO SECUNDA

fūnt, clarissimē & perfectissimē, ac secundūm proprias earum rationes & differentias repræsententur, modus cognoscendi creaturas in essentia divina tanquam in causa, idea, & exemplari, multò perfectior & nobilior est, quād modus illas cognoscendi in immediate in seip̄is, & secundūm propriam earum cognoscibilitatem & veritatem, quam Adversarii *objectivam* appellant; sicut in Angelis beatis, perfectior est notitia creaturarum in verbo, quā matutina dicitur, quād earum cognitio extra verbum, quā respertina appellatur.

68. Ad confirmationem dicendum, quōd cognitione rei in alio est abstractiva, quando non attingit existentiam rei, sed ejus tantum quidditatem & essentiam; sc̄s verō, si attingat ejus existentiam, cognition enim non dicitur intuitiva, vel abstractiva, ex eo quōd fiat cum medio, vel sine medio; sed ex eo quōd attingat vel non attingat existentiam rei: unde cū Deus cognoscendo creaturas existentes, in sua essentia tanquam in causa, non solum quidditatem sed etiam existentiam illarum attingat, cognition illarum non est abstractiva, sed intuitiva: sc̄entia verō possibilium, quia terminatur ad rerum tantum quidditatem & essentiam; & abstrahit ab illarum existentia, purè abstractiva est: notitia autem futurorum, est intuitiva; quia terminatur ad illa, ut praesentia in eternitate, quod ad cognitionem intuitivam sufficit, ut infrā declarabitur, cū a genuso de praesentia futurorum contingentium in eternitate.

69. Objicies secundō, Si Deus non cognosceret creaturas immediatē in seip̄is, sed solum in seip̄so ut in medio prius cognito, non cognosceret eas secundūm esse formale quod habent in propria natura, sed tantum secundūm esse eminentiale quod habent in essentia divina tanquam in causa: At hoc falso sit, ut initio articuli præcedentis contra Aureolum ostendimus: Ergo & illud. Sequela Majoris probatur. Creaturæ non continentur in Deo formaliter, sed tantum virtualiter, seu eminenter, cum Deus non sit formaliter homo, vello, & omnes perfectiones creaturarum habeant aliquam imperfectionem admixtam, quā Deo repugnat: Ergo si Deus cognoscet creaturas solum in seip̄so tanquam in causa, & medio prius cognito, eas non cognoscit secundūm esse formale quod in se habent, sed tantum secundūm esse eminentiale quod habent in essentia & omnipotentiā divina, tanquam in causa prima.

70. Pro solutione hujus argumenti, advertendū est, quōd quando dicimus essentiam divinam esse medium in quo Deus cognoscit creaturas, non sumimus essentiam divinam ut distinctam ab attributis, cum ut sic non sit causa adiquata illarum; sed simul cum attributis quā ad productiōnem creaturarum concurrunt, nempe ideis & arte divinā, utilitas representantibus, intellectu ut dirigente per scientiam simplicis intelligentiā, voluntate ut moveante & applicante per decreto, & omnipotentiā ut exequente per actum imperii, sicut infrā ostendemus. Hoc præmissō, ad argumentum respondeo, negando sequelam Majoris; ad cuius probationem dico, quōd licet creatura non comprehendatur formaliter in essentia divina, sed tantum eminenter, continentur tamen formaliter (non in esse entitativo, sed intelligibili) in aliquo attributo, quod ad eam effectiōnem concurrit, nempe in ideis &

A arte divina; cū enim Deus sit causa efficiens intellectuālis, ratione sua īdeā & verbi, prehabet res omnes in se formaliter, non in esse entitativo, sed intelligibili & representativo, sicut artifex creatus sua opera, iuxta illud, *Quis fecit op̄los in intellectu;* & hoc sufficit ut creaturæ cognoscantur à Deo secundūm esse formale quod habent in seip̄is, & non solum secundūm esse eminentiale quōd habent in divina essentia & omnipotentiā.

Altam hujus argumenti solutionem insinuavimus in Tractatu de visione beata, ubi diximus duplē dari continentiam eminentiam: unam imperfectam, & se extendentem solum ad aliquam rationem communem & genericam, qualis est illa quā convenit Soli & aliis corporibus cœlestibus, respectu corporum inferiorum, quā causant solum quantum ad aliquam rationem communem & genericam, putā rationem viventis, vel corporis corruptibilis, quā per se primō in rerum inferiorum generationibus attingunt: aliam perfectam, & se extendentem non solum ad rationes communes & genericas, sed etiam ad differentias atomas & individuales, quā soli Deo competit: cū ipse solus per se primō attingat in rebus creatis rationem eius producibilis, & differentiis omnium rerum creatarum transcendentaliter inclusam. Quamvis ergo primum genus continentia eminentialis non sufficiat ad manifestationem rei secundūm esse formale, & quantum ad eius rationem specificam & individualem, benē tamen secundum, quia cū talis continentia eminentialis perfectissima sit, & ad omnes rationes, tam genericas, quam specificas, & individuales se extendat; & quia valet continentia formalis, subindeque præstare potest omnia quā illa præstat, & ducere in cognitionem rerum secundūm esse formale quod in se habent.

Objicies tertio: Sunt aliquæ veritates creatae adeo manifesta, ut per seip̄as, absque ullo medio, intellectui creato innescant, ut prima principia, vel propositio, & identicæ: Ergo faltem tales veritates possunt cognosci ab intellectu divino in seip̄is immediate, & absque eo quōd optis sit, ut prius seipsum, vel suam omnipotentiam cognoscat.

Responso concesso Antecedente, negando Consequentiam & partitatem, ob duplē rationem discribinis. Prima est, quia intellectui creato non rep̄agnat specificari à veritate creatæ, benē tamen divino, ut supra ostensum est. Secunda, quia intellectus divinus non potest cognoscere veritatem creatam, cognitione quā non sit comprehensiva: comprehensio autem veritatis creatæ non potest haberi, nisi omnes illius causæ cognoscantur; & quia præcipua causa veritatis creatæ, est Deus, ille non potest cognoscere veritates creatas, nisi in seip̄o ut medio prius cognito, quā ratio cum non habeat locum in intellectu creato, possunt prædictæ veritates ab illo in seip̄is immediate cognosci.

Ex dictis in hoc & præcedenti articulo, eruditus Lector agnoscat, quād altas doctrinā Thomistarum afferentium Deum omnia seip̄o ut in causa cognoscere, radices egerit, Patrum traditionem, & omnium scientiarum principia complexa, & quād vani fuerint hactenus in ea convellenda. Adversari cū conatus. Intelligeretā sententiam afferentem Deum futura contingentiā in suo decreto cognoscere, non esse novum Thom-

Thomistarum inventum, ignotum antiquis Patribus, maximè D. Angultino & S. Thomæ, ut p. Annatus in libro quem pro defensione scien-
tia media edidit, singulis ferè paginis objicit:
cū interque S. Doctor, locis suprà adductis,
non aliam agnoscat in Deo creaturas quascum-
ques ea possibiles seu futuras cognoscendis ratio-
nem, quam in seipso ut in causa, & Dionysius o-
mnium Theologorum post Apostolos antiquis-
fimis, hanc doctrinam clarissimè & disertissimè
trat. Sed mirum, quod cū hæc de cognitio-
ne creaturarum in Deo controversia, tanti sit
momenti ad constitutandam aut everrandam
scientiam medium, eam tamen prædictus Au-
thor neleviter quidem artigerit sed hanc diffi-
culturam ex qua, ut suprà ostendimus, omnino
pender posito vel destrucción talis scientiæ, pe-
nitus dissimulaverit: quod non leve indicium
est, adeo firmam esse nostram doctrinam, ut ní-
hi possint Adversarii illi opponere, quod facile
non excutiamus.

ARTICULUS III.

An & quomodo Deus non entia mala, singula-
ria, & infinita cognoscat:

Priusquam differamus de causalitate divinæ
scientiæ, & de modo quo Deus futura con-
tingentia tam absoluta, quam conditionata cog-
noscit, breviter explicandum est, an, & quomo-
do non entia mala, singularia, & infinita ab illo
cognoscantur, de quo agit S. Thomas art. 10. 11.
& 12. hujus questionis.

Dico ergo primò, Deum cognoscere non en-
tia, seu ligna, & entia rationis, quæ ab intel-
lectu creati fabricantur, ea tamen nullo modo
eformare.

Prima pars colligitur ex D. Thomâ hic art. 9.
ubi sic ait: Deus cognoscit omnia que sunt in po-
tentiæ creature, sive activa, sive passiva, sive in
potentia opinandi, vel imaginandi. Sed entia ra-
tionis continentur in potentia intellectus crea-
ti, & in eo habent esse objectivum: Ergo à Deo
cognoscuntur.

Confirmatur: Deus cognoscit omnes homi-
num cognitiones, etiam vanas, juxta illud Psal-
m. 83. Dominus scit cogitationes hominum, quoniam via-
nus. Ergo etiam cognoscit illarum objecta,
quæ interdu sunt thumara, & entia rationis.

Secunda pars conclusionis probari solet in
Philosophia. Ratio fundamentalis est, quia for-
matio entium rationis derogat perfectioni di-
vinæ intellectus, sille enim qui format entia ratio-
nis, apprehendit objectum alter ac est in se, ex
parte rei cognitæ, id est in recognita apprehen-
dit aliquid, quod revera ei non convenit, putat
relationem rationis iure absoluta ab omni re-
spectu, vel distinctionem rationis in te omnino
lumperit. Sed hoc, ut constat, derogat perfectio-
ni, & veritati divini intellectus, quæ consistit in
adæquatione cognitionis cum re cognita, id est,
in eo quod objectum cognoscatur e modo quo
est in te. Ergo efformatio entium rationis der-
ogat perfectioni & veritati divini intellectus.
Unde licet divina scientia se extendat ad entia
rationis ab intellectu humano facta, vel facti-
bilia, quia tamen talis cognitio est mere specu-
lativa, nec apprehendit aliter ac est in se,

A vel non ens ad modum entis; sed solum videt
non entia habere modum entis in intellectu
creato, non format entia rationis. Sed haec mer-
ces & quisquilia, ad nundinas & Scholas Phi-
losophorum remittendæ sunt: in his enim diuti-
us immortari, nec vacat, nec expedit.

¶ Dico secundò: à Deo cognosci omnia mala 76.
naturæ, pœnae & culpæ, non per bonitatem in-
creatam immediatæ, sed per bonitatem crea-
tam.

Prima pars conclusionis est de fide, quam ta-
men videntur negare Averroës relatus à D. Tho-
ma i. contra Gent. cap. 71. & quidam Hæretici
Albanenses, negantes Deum cognoscere pecca-
ta, nisi ex relatione Diaboli: quorum fundamen-
tum potuit esse, quia in Scriptura Deus dicitur
ignorare peccata.

Probatur primò ex Scriptura: dicitur enim
de malis natura Sapientia 8. Monstravit, ante-
quam fiantur, De malis pœnae Amos 3. Si erit malum
in civitate quod non fecerit Dominus. Et Proverb. 15.
Infernum & perditio coram Domino. De malis culpæ
Job. 14. Signa si quis in sacculo delicta mea. Et Deu-
teron. 32. Nonne hac condita sunt apud te, & signata
in thesauris tuis? Ubi allusio fit ad facculos litium,
vel ad eos in quibus servari solebant pondera,
Deuteron. 15.

C Probatur secundò ratione desumpta ex Divo 77.
Thomâ, loco citato. Bonum intellectus est ve-
rum: Sed verum habetur in cognitione mali;
nam sicut verum est bonum dari, & esse profe-
quendum; ita etiam verum est dari malum, &
esse fugiendum: Ergo Deus mala cognoscit.

Confirmatur: Cognitio mali non est damna-
da, nisi quatenus inducit voluntatem ad malum;
nec est deformis, nec aliquam inducit turpitudinem
qua visio, aut pictura monstris, pos-
test esse pulchritudin etiam, quia ut Deus cog-
noscat mala, non debet illis assimilari, quando-
quidem non cognoscit ea per propriam speciem
illorum, & in objecta formalia, sed tantum ma-
teriali.

D Probatur tertio: Deus perficere cognoscit bo-
na creatæ, ac proinde, quidquid illis potest acci-
dere, & opponi: Sed malum opponitur bono, &
illud corrumpti. Ergo ut perficere cognoscat bo-
num, debet malum cognoscere.

E Denique eadem pars suadetur. Mala culpæ
Deus prohibet & punit tanquam judex; mala
autem pœnae, & naturæ, efficit tanquam prima
causa, & provisori universalis, propter bonum,
& conservatiōnē universi, unde pertinent ad
eius providentiam: At quæ cadunt sub provi-
dentiā Dei, cadunt etiam sub cognitione, &
sapientia ipsius, alias Deus ageret modo cæco,
& ignaro: Ergo Deus talia mala cognoscit.
Unde quando Scriptura dicit, Deum non cog-
noscere mala, hoc intelligendum est, vel quia
dissimulat, differendo punitiōne, vel quia non
cognoscit per propriam ideam, vel quia non
cognoscit per scientiam approbationis, & ope-
rativam, maximè mala culpæ, ut supra annota-
vimus.

Major est difficultas circa secundam partem
conclusionis, zumel enim & alii Recentiores
existimant, mala cognoscere à Deo per ipsam es-
sentialiam, & bonitatem in creatam immediatæ.
Sed opposita sententia communis est aptid Thom-
istæ: pro cuius intelligentia, & probatione se-
cunda pars conclusionis.

Observandum est primò: aliud esse quoddam
tunc